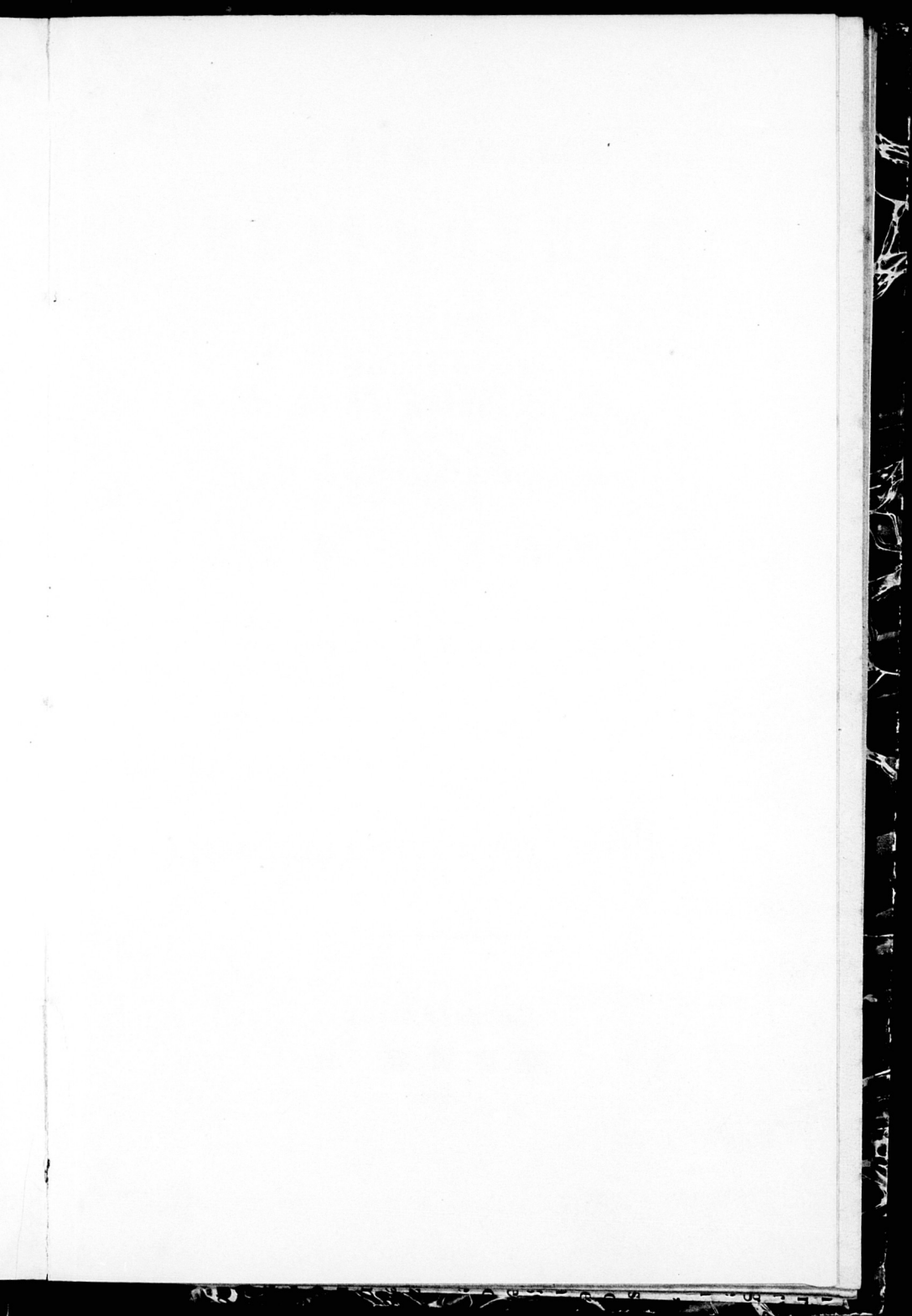
A high-contrast, black and white micrograph of a biological tissue section. The image displays a dense, interconnected network of light-colored fibers and cells against a dark background. The fibers form a complex, web-like structure with many small, irregular loops and branches. Some larger, more rounded structures are visible, possibly representing cell bodies or larger vessels. The overall appearance is that of a highly organized, fibrous tissue.

C
236 A

C
No 236^a

BIBLIOTHEEK UNIVERSITEIT UTRECHT

2856 030 2

200

Ch. 236^a

**GEMAKKELIJK
HUISBOEKJE**

VOOR DEN

LANDMAN,

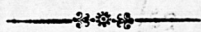
MET 50 GENEESMIDDELEN VOOR

KOEIJEN;

DOOR EEN KUNDIG HUISMAN BIJEEN VERZAMELD,
WAARVAN VELE BIJ PROEFONDERVINDING
ZIJN GOED BEVONDEN.

Tweede Druk.

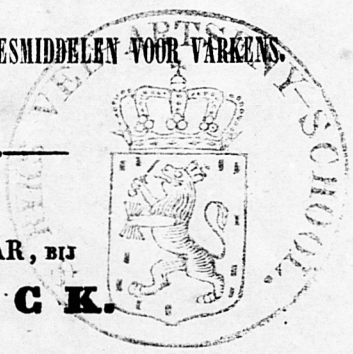
VERMEERDERD MET EENIGE GENEESMIDDELEN VOOR VARKENS.

TE ALKMAAR, BIJ

P. B E C K.

1843.

*Gezegend is de Koe
Met alle vier zijn beenen,
Want Boter, Kaas en Melk
't Komt alles uit zijn' speenen.*

VOORBERIGT.

Waarde Landlieden!

Hier biedt men U een gemakkelijk Huisboekje aan voorzien met 50 geneesmiddelen voor Koeijen, waarvan vele bij proefondervinding zijn goed bevonden; het zijn min kostbare remediën, zoodat men geen halve Apotheek of winkel in zijn huis noodig heeft, integendeel kan men veel van het goed, dat ik opgeef, op de naastbijgelegen plaatsen krijgen, en zeer veel heeft men zelfs in huis.

Ik verkies niet openlijk met mijn naam te pronken, ik heb dit laten drukken, zoo als ik hetzelfde jaren gebruikt en voor mij opgesteld heb; het zal mij het grootste genoegen zijn, door deze eenvoudige middelen iets toe te brengen, tot ons gemeenschappelijk welzijn, mij hiervan te kwijten maakt mijn pligt uit, en die te volbrengen maakt weder mijn genoegen uit.

Van welk groot nut het groeijen en bloeijen der Koeijen is, begrijpt elk ligt, en welk nadeel derhalve verwaarloozing van of aan deze allernuttigste beesten doet, is gemakkelijk na te gaan.

**

Ziedaar de reden, die mij bewogen hebben dit boekje algemeen verkrijgbaar te maken. Gebruikt dan dit aantal geneesmiddelen zoo als zij u hier worden voorgesteld en aan de hand gegeven, tot het algemeen en uw eigen welzijn.

Ontvangt dezelve met die toegenegenheid als ze u worden aanbevolen. Leert zoo het welzijn uwer beesten kennen, en vaartwel!

DE HUISMAN.

Dewijl ik het voor onze waarde Landlieden van zeer veel belang oordeel, om bij dit zoo nuttig werkje nog eenige geneesmiddelen voor Varkens bij te voegen, zoo heb ik het genoeg dezelve, welke ook proefondervindelijk zijn goed bevonden, hiernevens aan te bieden.

DE UITGEVER.

GEMAKKELIJK HUISBOEKJE

VOOR DEN

L A N D M A N .

Raad voor Koeijen, die met het Ligt blijven staan.

Wanneer eene Koe met het Ligt blijft staan, neemt 2 mengelen of 4 kannen Karnemelk, 8 groote of 12 kleine Uijens, een handvol Salie, een Musje of $1\frac{1}{2}$ maatje Wijnazijn, laat dit te zamen een half uur kooken, en als het laauw is, doet er dan een kop vol Raapolie in, roert hetzelfde goed, en geeft het de Koe in.

Voor Koeijen, die aan de Melk blijven liggen.

Neemt een vierendeel Bakelaar, twee stukken brood, een mengelen of $1\frac{1}{4}$ Ned. kan bier, een half kop Boter, laat dit een half uur kooken, smeert voor 4 stuivers Altea op het kranis, en droogt hetzelfde met een kool vuur in.

Voor de Blaar der Koeijen.

Wanneer er groote blaaren onder de tong van eene Koe komen, gelijk een windel, of ook wel onder de

staart ; als gij dit gewaar wordt , zoo neemt eene schaar en knipt de blaar door , wrijft daar dan wat Zout in , 2 of 3 dagen lang , zoo gij dit in tijds doet , is uwe Koe behouden. Goedbevonden.

Voor de Pof der Koeijen.

Wanneer eene Koe aan de pof is , wordt hij aanstonds zeer dik , als gij dit gewaar wordt , zoo haalt direct de tong uit den bek , en bijt daar een stukje af , dan zal de Koe aanstonds dun worden , maar zoo gij dit met eene schaar of nijptang doet , zal het niet baten , ik heb dit bij ondervinding , doch als boven goed bevonden.

Voor Bloedziekte der Koeijen.

Wanneer eene Koe niet eet , dat hij schijnt ziek te zijn , voelt dan met uwe rechterhand tusschen zijn linker voorbout en de ribben in , wanneer het hart daar zeer sterk slaat , zoo moet gij denken , dat hij aan het bloed is , dan moet gij hem bloed laten aan de linkerzijde van de hals , en nemen daar bloed af na uw goeddunken , doch zoo het gebeuren mogt , dat gij daar geen bloed genoeg krijgen kunt , dan moet gij het op andere plaatsen zien te krijgen , en zoo uwe Koe dan nog niet betert , moet gij hem deze drank maken , een lepel vol Feneesche drieäkel , 2 musjes of 3 maatjes wijnazijn , een oorde kop vol Pekel , mengt dit te zamen onder elkander , en geeft dit de Koe koud in , goed bevonden.

Voor vurige ziekte der Koeijen.

Zoo eene Koe met vurigheid is beladen, voelt dan met uwe linkerhand tusschen den regterbout en de ribben in, zoo het hart daar slaat, zijt gij verzekert dat uwe Koe veel vurigheid bij zich heeft, maakt dan een drank klaar gelijk zoo even van het bloed geschreven is, en geeft uw beest dezelve koud in, dan moet gij het een of twee dagen aanzien, en zoo zij dan niet betert, moet gij hem wrijven met goede Wrangwortel in de borst of achter in de bil, en wel op deze manier, neemt het vel, snei daar een gat in, boort het met uw vinger na omhoog, neemt half wegen uw vinger wrangwortel en buigt die in een klein bosje, steekt de zelve in het gat, en stopt daar wat haar op, dat het niet uitvalt, doch dit haar moet van dezelve Koe komen, tusschen de hoorens of van de staart.

Om velerlei ziekten der Koeijen te leeren kennen.

Wanneer eene Koe niet wil eten, en gij denkt dat hij ziek is, zoo voelt hem na het hart, zoo het aan de linkerzijde slaat is het bloed, maar zoo het hart aan beide zijden slaat, dan is er vurigheid bij, en zoo het hart aan de regterzijde slaat, is het vurigheid alleen, zoo het bloed alleen is, kan het met laten geholpen worden, maar als er vurigheid bij is, moet gij het bloed maar aftappen, maar niet zoo veel als van eene Koe, die aan het bloed is, en de volgende drank

maken : 1 half sleepje of 3 maatjes Wijnazijn , een oordekop vol Pekel , met een groote tinnen lepel vol Feneetsche Drieäkel , deze drank kunt gij uwe Koe ook geven , als zij aan het bloed en aan vurigheid tegelijk ziek is.

Voor zeere Speenen der Koeijen.

Zoo eene Koe zere Speenen heeft , zoo smeert dezelve met Rozemarijn , de Altéa en Tritum onder elkander gemengd.

Voor Wind of Weebuik der Koeijen.

Als eene Koe met Wind of Weebuik beladen is , dan gaat zij dikwijls liggen en weder opstaan , en smijt de achterpooten na den buik , dan moet gij een weinig bloed aftappen , en geven haar een half pintje of 3 maatjes Anijs in , en dekt haar heel warm toe.

Voor de Sprouw aan de voeten der Koeijen.

Wanneer eene Koe aanstonds begint te hinken , zoo voelt haar na de voet , zoo dezelve dik en warm is , dan is het de Sprouw , die dikwijls uit het bloed ontstaat , neemt dan eenen scherpen beitel met een hamer , en slaat van de binnenste groote klaauw een end af , tot hij sterk bloed.

Voor het Langevuur den Koeijen.

Wanneer eene Koe aan het Langevuur is, dan staat hij zeer dun, hoest, kwijlt en steent veeltijds, en zoo het hart slaat aan de rechterzijde van de Koe, dan moet gij haar een weinig aderlaten, en steeken hem een Wrangwórtel in de borst bij het linker voorbeen, of in de bil, en de volgende drank ingeven, een lepel vol Feneetsche Dricákel, een half sleepje of drie maatjes Wijnazijn en een oordekop vol Pekel, het is goed, zoo er geen geel haar bij is, maar dat daarbij zijnde, helpen geene medicijnen.

Voor de Wolf der Koeijen.

Wanneer eene Koe aan de Wolf is, dan mag zij niet rijzen, dat ontstaat haar in de staart, en wel in het lange haar, daar wordt de staart slap en bol, zoodat het been daaruit is; als men dit zoo bevindt, moet men in de staart, daar hij bol is, een lange snee insnijden, totdat het vlies door is, en binden daar een doek met Zout en Zeep om, altijd goed bevonden.

Voor bloedpissen der Koeijen.

Wanneer eene Koe bloed pist, dan moet gij haar ten eerste een weinig bloed aftappen, dat het bloed maar geroerd is, en neemt dan 1 metje of 2 $\frac{1}{2}$ Ned. kop Tarwemeel met Allé, beslaat dat in heete Melk, bijna zoo dik alsof gij daarvan pannekoeken wilde bakken, maar gij moet daar 1 musje of 1 $\frac{1}{2}$ maatje

Boomolie onderroeren, geeft dit te zamen de Koe in, dit bij tijds verrigt, is altijd goed bevonden.

Voor koeijen, die aan de schijt zijn.

Wanneer eene Koe aan de schijt is, dat de materie zeer dun, en het beest ook dun is, neemt dan een half metje of $1\frac{1}{4}$ Ned. kop Tarwemeel, met 6 à 8 Henneeijeren, beslaat hetzelfde in warme zoete Melk, geeft dat de Koe in, het is dikwijls goed bevonden; maar zoo dat niet helpt neemt dan het volgende middel bij de hand: twee handen vol Klijsbladen, snijdt die fijn, een metje of $2\frac{1}{4}$ Ned. kop Brouwersmout, en een oordekop vol wit Duinzand, kookt dit een kwartier in ruim sop, geeft dit uw beest in, het is een best doch uiterst middel, zoo het eerste niet helpt.

Voor koeijen, die verstopt zijn.

Wanneer eene Koe verstopt is, zoo neemt voor 1 stuiver Mosterd, een sleepje of $\frac{1}{2}$ Ned. kan Karneemelk, zet het op vuur, roert het wel onder elkander, totdat het warm is, giet dat de Koe in, altijd goed bevonden.

Een ander.

Ik heb er vele geholpen met een half pond Raapolie en een half pond Boter, onder elkander warm gemaakt, totdat de Boter gesmolten is, laat dit te zamen koelen, totdat gij het dogen kunt, en dan

ingeven ; het is ook veelmaal goed bevonden , zoo er dan gene afgang komt , moet gij er het plegtanker na toe zetten , dat is : twee handen vol Peperwortel en twee handen vol Zuring , dit te zamen klein gesneden , kookt dit in een menglis pot vol Bier , bijna een halfuur laten zieden , maar gij moet die pot digt toedekken , om de wasem daarin te houden , alzo die de grootste kracht aan de drank geeft ; dit dus gekookt , moet gij de Wortels of het Loof uitnijnen , en doet daar een half pond Boter in , (men gebruikt des zomers het loof , en des winters de wortels ,) geeft dit de Koe in , en dek haar wel toe , zoo zal zij in den tijd van 6 à 8 uren wel afgang krijgen , anders moet zij sterven , doch dit middel heeft als het bovengemelde verscheidenen gered.

Voor koeijen , die men meent dat aan de schijt zijn.

Het gebeurt dikwijls dat men meent , dat eene Koe aan de schijt is , omdat hij van zijn stel is , en niet veel eet of herkaauwt , dit ontstaat dat de blaadjes pans verstopt zijn , gebruikt hier dan voor een weinig Aple-kolie-kwint , het is goed bevonden.

Om eene koe te doen ontsluiten.

Als eene Koe toebereid is om op zijn tijd te kalven , en niet wel ontsluit , zoo moet gij nemen een kop vol Karnemelk , met 4 lood Spaansche Zeep , twee lepels vol Zeeschuim , die wel fijn gestooten of geschrapt is , geeft dit de Koe in.

Voor koeijen, die aan de melk blijven liggen.

Wanneer eene Koe gekalft heeft, en aan de melk blijft liggen, en niet kan rijzen, zoo voelt hem na de staart, of de Wolf daarin is, als de staart niet slap is, zoo voelt hem na zijn hart, als dat sterk slaat, moogt gij vrij denken, dat hij aan de Melk ligt, dan moet gij de Koe in de Melk aderlaten, aan beide zijden een waterpot vol bloed aftappen, geeft hem een weinig daarna wat Tarwemeel in Zoetemelk beslagen, smeert wat Altea op het kruis, en droogt het met een kool vuur in, en dan vooral om de 2 uren hem melken.

Voor zware kuch der koeijen.

Wanneer eene Koe zeer sterk hoest of kucht, neemt dan mos van eikenboomen en muizenooien, die zoekt men aan wallen, beneden aan duinen enz. snijdt het beide goed fijn, en geeft een handje vol, onder wat Zemelen, Meel of zoo gij het de Koe best in kunt krijgen.

Voor de kuch der kalveren.

Wanneer eene kalf aan de Kuch is, neemt een ketel vol Zoetwaai en kookt daarin wat Alantswortelen, wat Angieleka-wortelen en een weinig Wrangwortel, geeft of giet hem tweemaal daags twee koppen vol warm in, zoo lang tótdat hij genezen is.

Voor koeijen, die niet kunnen pissen.

Zoe eene Koe, een Paard of eenig beest niet kan pissen, dan moet gij twee handen vol Peterselie nemen en dezelve fijn snijden, kookt ze dan in een mengelen of $1\frac{1}{4}$ Ned. kan Bier, geeft dit uwe Koe in, het is dikwijls goed bevonden.

Voor digte speenen der koeijen.

Wanneer eene Koe digte Speenen heeft, hetzij van vurigheid of iets anders, zoodat gij geen melk uit dezelve krijgen kunt, om dan die melk uit de digte Speenen te verdrijven, en in de andere Speenen over te brengen, die nog goed zijn om uit te melken, zoo neemt dan Olie en Eek van Roozen, te zamen een half musje of 1 maatje voor ééne Speen, maar wilt gij de melk uit twee Speenen overdrijven, dan moet gij eens zoo veel hebben, smeert de digte of zeere Speen met deze kwantiteit, maar ziet vooral toe, dat gij de Speen of Speenen, die gij melken wilt niets aansmeert, anders zou de melk van de zeere Speenen daar niet inkomen, en de digte of zeere Speenen moet gij tweemaal daags met deze Olie en Eek smeren, en hiermede 4 à 5 dagen lang aanhouden.

Voor de drop der koeijen.

Wanneer eene Koe de Drop heeft, zoo moet gij haar in de melk aderlaten, aan de zijde daar het

beest de drop heeft, en smeert dan alle malen met versche Koestront daar de hardigheid of de Drop is.

***Voor koeijen, die met het ligt
blijven staan.***

Wanneer eene Koe gekalfd heeft, en dan met het ligt blijft staan, zoo neemt een metje of $2\frac{1}{2}$ Ned. kop groene Erwtten, kookt eerst de helft, en om een half etmaal de andere helft, doet er iedere keer een goed stuk van uw vetste Spek in, kookt het vooral in ruim sop, en geeft dat sop de Koe in, het andere is goed menschen-eten, het boven gemelde goed bevonden, en de beste raad die ik er nog ooit voor gevonden heb.

***voor koeijen, die te weinig
bloed in het lijf hebben.***

Zoo eene Koe nieuw bloed noodig heeft, om hetzelfde aanstonds te doen wassen, zoo neemt een mengelen of $1\frac{1}{4}$ kan best oud Bier, met 2 á 3 ponden Roggenbrood en een half kop Boter, kookt dit te zamen, totdat het Brood murf en het Bier liernig wordt, laat hetzelfde koelen totdat het beest het dogen kan, geeft of giet de Koe in, en dekt haar wel toe, zoo zal er in den tijd van 3 á 4 uren wel bekwaaam bloed in haar zijn.

***Om gaten, zwellen of builen
van koeijen te genezen.***

Wanneer eene Koe eenige Gaten of Zwellen, die doorgebroken zijn, of doorgesneden of versche wonden heeft, wascht die dan met Schapenpis schoon uit,

met een doekje of eene spuit, zoo gij er het best kunt bijkomen . neemt dan een weinig Terpentijn , een lepel vol Boomolie met een vingerhoed vol Zout , en zoo veel Schapenpis , als Terpentijn , Boomolie en Zout te zamen , minder of meer , nadat de gaten zijn , maakt de voormelde kruiden ziedend en giet ze in de gaten of wond , spuit of bet het met een doekje dat goed in deze kruiden is gedoopt , of zoo gij het anders best kunt inkrijgen , verbindt haar dan om de 6 à 8 dagen , tenzij het groote of kwade gaten zijn , die verbindt men dan twee- à drie-maal , dit is een voornaam middel , en hier te land weinig of niet bekend.

voor koeijen , die vervan- gen zijn.

Wanneer eene Koe vervangen is , dan is hij stijf , zoodat hij kwalijk gaan of rijden kan ; ik heb er wel gezien , die in het geheel bleven liggen en niet rijden konden , die ik nog weder met Gods zegen gezond maakte , door het beest veel bloed af te tappen , neemt dan een pintje of eene halve kan Fransche wijn , met een oude kop vol specie uit uw gemakhuisje , doet dit te zamen in een pot , dekt de pot goed toe en maakt het te zamen heet , daarna moet gij de Wijn uitpersen en dat vocht de Koe ingeven of gieten , en haar wel toedekken , goed bevonden ook voor Paarden.

voor de dollen kol der koeijen.

Wanneer eene Koe aan de dollen kol is , dat schort hem in zijn voorhoofd op , of aan de vliezen van het

brijn , daar dan eenig bloed vergaard is , dat begint te reuren , dan begint het beest te razen , of het dol en bezeten is , zoo dat men het wel aan twee of drie touwen moet vast binden ; geeft het dan een sneê in zijn voorhoofd , tot aan het been toe , steekt dan een eiken pennetje onder het vel , en dan dat gat voorts vol Brazilikum met wat Wrangwortel er onder , mede voor Paarden goed bevonden.

voor de oogen der koeijen.

Wanneer eene Koe of eenig ander beest blind is geworden , hetzij door vliczen , door parels , of dat de appel wit is geworden , dan moet gij haar in de oogen aderlater , tusschen het oog en het neusgat , en dat oog dan tweemaal daags met witte bereide Salpeter , die wel fijn gestoten is , inblazen , of met een veertje instrijken , gij moet dat veertje met uw mond nat maken , en doopen het dan in de gestooten Salpeter , strijkt dan 2 à 3 maal de oogleden ieder keer , ook kan men fijn geschraapte Zeeschuim gebruiken , mits op dezelfde manier.

Een ander.

Ik heb ze ook wel geholpen met oogwater in Maarts-sneeuwwater toegemaakt , zijnde een half lood Nagelen , met een stuiver wit Kopperroot , en eens zoo veel witte gedraaide Stoksniiker , met twee pintjes Sneeuwwater , maakt daar een veertje in nat , en wast de appels der oogen tweemaal daags.

*voor koeijen, die aan de
Galziekte zijn.*

Als eene Koe de Galziekte heeft, loopt hij te steunen en somtijds wat te eten, en zijn hart is aan beide zijden stil en gerust, dan is de Gal wel zoo groot als een manshoofd, zoo gij daar intijds bij zijt, is, daar wel raad voor, gij moet hem aderlaten, tapt het beest twee koppen vol bloed af, neemt dan twee musjes of 3 maatjes Wijnazijn, met een tinnen lepel Feneetsche Drieäkel, roert dit beide onder elkander, geeft of giet dit de Koe in, ik heb het gedaan en goed bevonden.

*Om velerlei gaten der koeijen
te genezen.*

Zoo eene Koe zich bezeert heeft, of eenig ander beest, zoo zij Gaten, hetzij oude of nieuwe Wonden hebben, hoe ze ook zijn, dit is een goed middel er voor, neemt 2 tinnen lepels vol Schapenpis, een vingerhoed vol Zout, 2 vingerhoeden Terpentijn, en ruim een halve lepel Boomolie, nadat de Gaten groot zijn; kookt dit te zamen onder elkander, wast dan de Gaten of Wonden schoon uit; en giet of spuit, en anders zoo als gij best dezelve daar kunt in krijgen, maar zij moet warm in de Gaten gedaan worden, en om de 6 à 8 dagen verbonden worden.

*voor verrekte leden der
koeijen.*

Wanneer eene Koe de leden zwaar verrekt heeft, zoo dat men er geen zetten aan weet, stooft dan die

leden met warm gemaakte Pekel uit uw kuip, 2 à 3 maal daags, een best doch eenig middel dat ik weet en goed bevonden.

*voor koeijen, die de hoorns
zijn afgebroken.*

Wanneer eene Koe een of twee Hoorns zijn afgebroken, hetzij door afstooten of eenig ander ongeluk, zoo het bloedt, moet gij het eerst doen ophouden, en dan die stomp smeeren met hetzelfde goed, als ik van de Gat en Wonden gemeld heb, om de 2 à 3 dagen, men moet die Stompen niet binden, maar vet maken alleen.

*voor koeijen, die sprouw
aan de voeten hebben.*

Wanneer eene Koe de Sprouw aan zijn voet of voeten heeft, en de voorste klaauw niet is afgehakt, gelijk al vorens gemeld is, maar verzuimd is, zoodat de materie reeds tusschen de klaauwen zich openbaart, dan moet gij het weelderig vleesch met de materie er uithalen, en smeert hem dan ook met hetzelfde goed voor Gat en Wonden aangeprezen, maar het moet heet zijn; en eens of tweemaal gesmeerd worden, doch niet binnen de week; het is altijd goed bevonden.

voor de miersheid der koeijen.

Wanneer eene Koe miers is, dan zoo trekt hij van de melk, en loopt dun over het veld, en eet

heel schaars, voelt haar dan naar het hart, zoo dat nog tamelijk stil is, dan kunt hij haar wel helpen met oud Hooi, zoo zij in de weide loopt, twee of drie malen, zoo zij dan niet betert, moet gij deze drank maken: een tinne lepel vol Feneetsche Drieäkel en een oordckop vol pekkel uit uw vleeschvat, mengt dit te zamen onder elkander, geeft of giet haar dit koud in, het is zeer goed, maar zoo zij op stal staat gebruikt men wel Turfmollem, en daar wat Zout onder geroed is ook goed, men kan ze ook wel helpen met Rapen of Koolsbladen, met Zand of Asch uit de kolk, daar de Natuur maar trek toe heeft, helgeen men dient te onderzoeken.

voor vurige monden der koeijen.

Als eene Koe vurig van mond is, zoodat de tong hard, stijf en dik is, en de mond in het geheel rood is, zoodat er veel vluimigheid uit loopt, wast dan de mond schoon, met Wijnazijn en Zout onder elkander gemengd twee à driemaal daags.

voor aambeijen der koeijen.

Wanneer eene Koe eenige Aambeijen heeft, doct daar een fijn koordje om met een mastwerp vast aangehaald, en om de twee dagen wat vaster toe trekken, houd hiermede eenige tijd aan, zoo zullen ze afvallen.

voor zeere keelen der koeijen.

Wanneer eene Koe haar keel zeer is, en van buiten onder de keel zeer dik wordt, en begint te rot-

ten, dan moet gij de keel van buiten tweemaal daags met Zeep smeeren, zoo gij dit eenige tijd aanhoudt, zult gij wel beterschap gewaar worden.

voor dikke keelen der koeijen.

Wanneer eene Koe, een dikke Keel krijgt, als zij op de stal staat, dan slaat men wel twee palen voor op de stal, teteweten een voet boven de aarde, en een van de schutting en ook een voet van de weeg af, zoodat de Koe daaraan kan vrijven, opdat ze daarvan doorbreken.

voor koeijen, die staan te zwoegen en somtijds eten.

Wanneer eene Koe staat te zwoegen, en somtijds wel eens hoest en bijwijle nog wat eet, tapt hem dan wat bloed uit den hals, en maakt de volgende drank gereed, een oordekop vol Pekel uit uw kuip, doet daar een tinnen lepel Feneetsche Drieäkel onder, roert dit wel onder elkander, en giet het uw beest in.

voor koeijen, die waterig zijn.

Wanneer eene Koe Waterig is, en haar hart daar weinig van ontsteld, en een paf onder de keel, en ook wel een groote buil onder haar buik krijgt, daar is weinig raad voor, maar zoo zij op stal staat, geeft haar dan Tarwemeel en Zemelen te eten, en steek gaten in de builen, altijd goed bevonden.

voor koeijen, die ruidig zijn.

Zoo eene Koe ruidig is, moet gij een pond Reuzel en drie vierendeelen Zwavel nemen, smeert haar 10 à 12 dagen, tweemaal daags daarmede, laat haar dan 8 à 10 dagen staan, en wascht haar daarna met best warm Bier af, zet hierna de deur van het achter eind open, zoo lang tot het beest droog is, dan is hij genezen.

Om koeijen droog te maken.

Als gij eene Koe droog wilt maken, neemt dan Eek en Olie van Roozen, van ieder een half musje, of $1\frac{1}{2}$ maatje te zamen, doet daar voor 10 stuivers Goudschuim in, smeert het jaar en het kruis van de Koe 2 à 3 maal daags daarmede, en het beest zal droog worden.

voor koeijen, die aan de melk liggen.

Neemt een groote handvol Klijsbladen, met twee kannen Bier, laat dit te zamen een halfuur zieden, en als het dan bekwaam is, de Koe ingeven, dit is goed, maar laten in de Melkaderen en aan de beide zijde een waterpot vol bloed af te tappen, is bij mij het beste middel, daar ik velen mede geholpen heb; men geeft ze ook wel een metje of $2\frac{1}{2}$ Ned. kop Tarwemeel in heete zoete Melk geroerd, gelijk ik vroeger gemeld heb, hetwelk ook goed is.

Dito Raad.

Wanneer eene Koe gekalfd heeft, en met het ligt blijft staan, dan moet gij uit de Apotheek voor 8 stuivers Peperolie halen, en geeft haar dat in, dan nog daarenboven op 1 musje of $1\frac{1}{2}$ maatje Wijnazijn, dek haar dan warm toe, en om de 2 a 3 uren melken, totdat de Melk schiet.

Dito Raad.

Wanneer eene Koe aan de Melk blijft liggen, en daarbij verstopt is, dan moet gij haar in beide zijde van de buik doen laten, en haar voor 8 stuivers Peperolie ingeven, en daarop een half musje of een maatje Wijnazijn, zoo als even gemeld is, maar dan 10 uren hierna moet gij haar een halfpound Raapolie en een kop Boter onder elkander gesmolten, en warm gemaakt ingeven, en alle 2 à 3 uren Melken.

voor koeijen, die draaijen in de darmen hebben, of verstopt zijn.

Wanneer eene Koe een kink of draai in de darmen heeft, of verstopt is, en het niet wil helpen met die middelen, die ik voormaals heb beschreven, dan moet gij nemen 7 à 8 Bietwortelen en kookt die murf in schoon regenwater, en als zo gaar zijn, moet gij dezelfde uitdrukken, doet dat uitgeperste weder in dat water, en als de wortelen er zijn uitgehaald, roert die goed te zamen, en geeft het uw beest te drinken. Ik keur het klisteren ook wel goed, mits met

rook van goede tabak , en met een lange tabakspijp van achteren in te blazen en de kop in de mond.

voor koeijen , die ruidig of schurft zijn.

Veegt of rost dat schoon af tot bloedens toe , neemt dan oude of bejaarde manswater een menges pot vol , een kop vol teer , een kop vol traan , en voor twee stuivers Zwavel , kookt dit te zamen over een klein vuurtje , maar roert zonder ophouden , totdat het kookt en weder koud is ; smeert haar hier tweemaal daags mede , zij zal beteren.

voor koeijen , die tot de mond uit ontlasten.

Wanneer men geen onderscheid kan bemerken , van hetgeen de mond of van achteren uitkomt , neemt dan voor 1 stuiver Mostaard in een sleepje of $\frac{1}{2}$ Ned. kan Karnemelk , maakt dit al roerende warm , geeft of giet haar dit in , en om het half etmaal 3 musjes of 4 maatjes Anijs ook warm gemaakt ingeven , ik heb maar ooit twee zulke koeijen gezien , en beide met deze drank geholpen.

IETS OVER DE VARKENS.

Daar het voor den Landman van groot belang is, met de mesting, en verzorging der Varkens bekend te zijn, uithoofde de groote nuttigheid dezer dieren, dewijl hun vleesch en vet, bijzonder voor den Landman, een onontbeerlijk voedsel oplevert, zoo dient hij ook derzelve toevallen, ziekten, en de hulpmiddelen welke hem daartegen worden aangeboden, naauwkeurig in acht te nemen.

Vooreerst moet men tot de voortteeling der Varkens zorg dragen, dat men een goed ras kieze, dewijl het alleen om vleesch en vet te doen is, houd men dezulke voor de beste, die het beste groeijen, en het zwaarste kunnen wegen.

Als de Varkens 8 à 9 Maanden oud zijn, zijn ze tot de voortteeling bekwaam, zij dragen hun jongen 4 Maanden, dus kunnen ze 1 Jaar oud zijnde haar eerste jongen werpen.

In de Maand November en December, zal men de Zeug tot den Beer toelaten, dan heeft men in Maart en April de Biggen, de Zeug gezond zijnde, laat men de Beer wederom toe met negen dagen. Ze kan telkens 8 of 10 jongen en somtijds meer voortbren-

gen; de voorjaars Biggen worden veel in den volgende zomer vet gemest. De najaarsbiggen, den winter overgehouden, en in de daaraan volgende zomer gemest. Een Speenvarkentje is een heerlijke spijs, men houdt ze voor best als ze een Maand oud zijn.

Als de Zeug het einde der dragt nadert, sluit men hem in het hok op, wanneer ze het stroo te zamen draagt, en er een nest van maakt, genaakt de verlossing. Men moet zoo veel mogelijk zorgen, bij de verlossing tegenwoordig te zijn, om ingeval van nood de Zeug te helpen, de navelstreng af te knippen, en de jongen aan de prammen te zetten. Ook zoeken men de nageboorten; werpen die zoowel als de doode Biggen buiten het hok, opdat de Zeug, door het eten van dezelve niet uitgelokt worden, hare jongen opëeten.

De Biggen moeten wijders wel van stroo voorzien worden, om ze droog en zindelijk te houden.

Veertien dagen oud zijnde, geeft men ze gelegenheid om wat te drinken, en wat haver of zemelen te eten. Drie weeken oud zijnde worden ze gesneden, en een week daarna gespeend. Dan zijn ze in staat om van de moeder afgezonderd opgevoed te worden. Men geeft ze dan karnemelk, en wat hazer, zemelen, of gemalen garst. Jonge Herfstvarkens, die des Winters in het land loopen, genieten veel voordeel van de paardenboonen, die haar sterk in de voeten maken, en wel doen groeijen. Het voordeeligt tot de groei der Varkens is, wanneer men ze in het veld of in het weiland kan laten loo-

pen, of op stoppelanden, of in bosschen, daar veel eiken- en beukenboomen staan, zij zoeken daar voor een groot gedeelte zelf hun voedsel. Bij de Akers van eiken- en beukenboomen worden zij zelfs vet, en hebben zeer goed vleesch en spek. Wanneer men ze in de bosschen niet kan houden, moet men, als men ze wil hoeden, of mesten, op het schot leggen, en te eten geven, hetwelk men voor de minste prijs kan bekomen, of wat men voor de hand heeft, als karnemelk, wei, zemelen, gemale garst, erwten, boonen, spoeling of draf uit de brandereijen, gekookte aardappelen, gekookte geele peen enz. In de winter geeft men haar alle groenten uit de tuin, als wortelen, koolbladen enz., gehakt met draf, haksel, en lijnkoeken onder elkander warm gemaakt ook met bloem en zemel.

Men moet de Varkens in het eerst ook maar wat meel geven, en allengskens minder tot ze gewoon zijn. Het is ook gezond dat men in der Varkens drank, of spoeling een hand vol zout smijt.

Ook is het goed op de bodem der ton, wilde rapen, zwavel of baldriaan te leggen, hier van groeijen de Varkens wel, en worden niet ligtelijk ziek.

In de zomer moet men ze voor zonneshijn uitdrijven, en des namiddags naar een koele plaats. Men moet haar in de lente, wat medicijnen ingeven, opdat haar het onrijpe gras en groene kruiden niet schaden.

In de herfst zal men haar niet uitjagen, eer dat de rijp en het ijs door de zon weg genomen is, dit zelfde ook in de winter.

In het eten moet men de grootste van de kleinste scheiden; want de groote eten het alles op, en verdrukken de kleinen.

Ook moet men wel letten dat de Varkens niet te heet gevoerd worden hierdoor bederven de darmen en maag, zoodat ze ziek worden en sterven.

Om te weten hoe dik spek een varken heeft.

Men steekt de Varkens met een priem in de rug, hetwelk zij niet voelen in het spek, maar wanneer men met de priem aan het vleesch raakt, schreeuwen ze, hier uit kan men weten hoe dik het spek is.

Als men varkens lang in leven wil houden.

Men maakt aan elke zijde van de trog een gat, 4 duim diep, en een duim wijd, vult hetzelfde twee duim hoog met kwikzilver, doet het dan weder dicht toe, dit schijnt voor velen menschen een fabel; maar het zijn domooren, die de kracht der kwik niet kennen. Als een Varken gortig is, neemt een handvol nieuwe gestoten Antimonie, Spiessglas, doet het onder het voeder, het geneest.

van gebreken der varkens.

Als de Varkens met kromme ruggen staan, en de vier voeten te zamen zetten en sidderen, snijd ze een gat in het oor, en steekt in dat gaatje een stukje Crist-wortel, zoo word al het kwaad uit het lijf naar

het oor getrokken, zoo het oor zwelt, geneest het Varken, en het oor valt daar na af.

Als de Varkens wolfstanden hebben, geeft men hun gedroogde garst, daar bijten ze dezelve op uit.

Als een Varken een gezweer aan de hals krijgt, aderlate men haar onder de tong.

Als de Varkens vervangen zijn van overvreten, worden haar de ooren koud, zij willen ook niet eten. Dan snijd men haar in de ooren, en geeft haar dat bloed op brood met boter in.

Wilt gij dat de Varkens niet gortig worden, neemt vlierbeziën en witte Mostaard, geeft haar dat alle vier weken eens te eten, zij zullen daar geen nood van krijgen.

Als er een sterfte onder de Varkens is, zoo geeft ze des morgens een weinig geschaafde zwavel, op brood, zij zullen dan vrij blijven.

Als de Varkens krank zijn, geeft men haar wat Vlierbeziën met Bier en wat Tijriac onder elkander gemengd, en giet het de Varkens in, hier zullen zij wel purgeren en spoedig genezen.

Als de Varkens droezen en zich reinigen, neemt men vier deelen Zwavel en drie deelen Vlierbeziën, onder elkander gestooten, en geeft het haar in.

Als de Varkens de Longziekte hebben, zal men haar Longekruid, of Christwortel, door het oor steken.

Wanneer de Varkens ziek zijn, neemt men gebrande asch van beukenhout, en mengt ze de zieken in haar drank, en geeft het ze te drinken.

Wanneer men elke morgen de Varkens, op een stuk brood met boter, een weinig Veneetsche Tijriac geeft, dat is een perfect middel tegen vergift.

Dikwijls gebeurt het dat de Varkens in de maand Mei ziek worden; zij willen dan niet eten, en worden moede en zwak, daartegen neemt men Cordo Benedictus; kookt dezelve met Salie, en andere kruiden, en geeft het de zieke Varkens in.

Als de Varkens vurig zijn, hetwelk meest ontstaat door gebrek aan beweging in de open lucht, of aan te zwaar, of te weinig voedsel; de beste raad hier-tegen is, de kleine klaauwen te snijden, dat ze bloeden, voorts neemt men een partij roode biezen, in ruim sop heel gaar gekookt, en geeft ze dit water koud te drinken, zoo gij er wat Melk in doet, zullen zij het liever hebben, dit helpt altijd.

Als de Varkens verstopping of vurigheid in de ingewanden krijgen, welke ziekte zeer gevaarlijk is. Snijd ze dan in de ooren en in de staart, om ze bloed te doen ontlasten, en steek een stukje Vierkruid in het dunne van het oor, geeft ze een stuk Brood, wat groene Zeep besmeerd, te eten, of giet ze met Raapolie door den keel. Deze hulpmiddelen zijn ook van nut bij andere ongesteldheden der Varkens.

Wanneer een Varken de klem in de bek heeft, wrijft het dan de kaken sterk met groene Zeep, dit zal helpen.

Zoo gij nu nog vele kleine ongemakken, waaraan de Varkens onderhevig zijn, wilt voorkomen, geeft ze dan om de 14 dagen wat Zeepsap, waar linnen in gewasschen is, ook van tijd tot tijd wat Kliswortelen in de trog, is een heilzaam middel.

—◆—

Bij den Uitgever dezès zijn nog te bekomen eenige
Exemplaren van :

**ZAKBOEKJE VOOR ALLE HANDELAARS EN LIEF-
HEBBERS VAN PAARDEN**, benevens een aantal
hulpmiddelen voor dezelve à 25 Cts.

Onderscheidene soorten van goedschuivende **SPEEL-
KAARTEN**, à 7½, 10, 15, 20, 25, 30, 40 en
50 Ct. per Spel. — Beste zwarte **SCHRIJFINKT**,
bijzonder voor de Stalen Pennen ingerigt. — **STA-
LEN PENNEN** in alle soorten. — Voorts: **BIJBELS**,
TESTAMENTEN, **PSALMEN** en **GEZANGEN**, in
alle soorten van Banden gebonden, en een goede
voorraad van **R. C. KERK-** en **GEBEDENBOEKEN**,
alles tot de minst mogelijke prijzen.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILLINOIS

PAUL H. RAVENHILL
1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILLINOIS

